با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

همه چیز
برای موفقیت
تو!

- دانلود رایگان آزمون های آزمایشی قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...
- دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس
- دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی (نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی
- دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی و شب امتحانی

کافیست هر فایلی که نیاز دارید را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام منطق دهم
درس سوم

عنوان فصل: مفهوم و مصداق

از صفحه‌ی ۲۰ تا صفحه‌ی ۲۶ کتاب

در این فایل پاسخ فعالیت‌ها، کارهای کلاسی، تمرین‌ها و پرسش‌های فصل مفهوم و مصداق آمده است.

مباحث فصل: مفهوم و مصداق، مفهوم جزئی و کلی، نسبت‌های چهارگانه، طبقه‌بندی، کلیات خمس

تهیه‌شده در ایران‌توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست پرسش‌ها

۱ صفحه ۲۰ · فعالیت — مفهوم و مصداق (۲ پرسش) ۴

۳ صفحه ۲۰ · فعالیت — مفهوم جزئی و مفهوم کلی ۴

۴ صفحه ۲۱ · فعالیت — مفهوم جزئی و مفهوم کلی ۴

۵ صفحه ۲۱ · فعالیت — رابطهٔ میان مصادیق دو مفهوم کلی ... ۵

۶ صفحه ۲۲ · فعالیت — نسبت‌های چهارگانه ۶

۷ صفحه ۲۳ · فعالیت — نسبت‌های چهارگانه و مجموعه‌ها ... ۷

۸ صفحه ۲۴ · فعالیت — نسبت‌های چهارگانه ۷

۹ صفحه ۲۵ · فعالیت — مفاهیم کلی ذاتی و عرضی (۲ پرسش) ... ۸

۱۱ صفحه ۲۶ · فعالیت — کلی‌های پنج‌گانه (۵ پرسش) ۸

۱۶ صفحه ۲۶ · تمرین — مفهوم جزئی و کلی (۲ پرسش) ۹

۱۸ صفحه ۲۶ · تمرین — نسبت‌های چهارگانه ۱۰

۱۹ صفحه ۲۶ · تمرین — طبقه‌بندی مفاهیم ۱۱

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱ صفحه ۲۰ فعالیت

خودکار چیست؟ یک نمونه از آن را نشان دهید.

خودکار وسیله‌ای برای نوشتن است که جوهر آن خودبه‌خود روی کاغذ می‌آید و نیازی به فرو بردن در دوات ندارد.

نمونه: همین خودکار آبی که روی میز است (مصداق مفهوم «خودکار»).

۲ صفحه ۲۰ فعالیت

به چه کسی پیامبر گفته می‌شود؟ نام چند نفر از پیامبران را ذکر کنید: .....

پیامبر کسی است که از جانب خداوند مأمور رساندن پیام و هدایت مردم است و با وحی ارتباط دارد.

نمونه‌ها: حضرت ابراهیم، حضرت موسی، حضرت عیسی و حضرت محمد (ص).

۳ صفحه ۲۰ فعالیت

اگر در کتاب‌فروشی بگویید: «کتاب داستان می‌خواهم»، چه تفاوتی با «این کتاب داستان را می‌خواهم» دارد؟

در جملهٔ دوم به یک کتاب مشخص اشاره می‌کنیم و کتاب‌فروش فقط همان یک کتاب را به ما می‌دهد؛ «این کتاب داستان» تنها بر یک مصداق خارجی منطبق است (مفهوم جزئی).

در جملهٔ اول هر کتاب داستانی می‌تواند مطلوب ما باشد و کتاب‌فروش می‌تواند کتاب‌های داستان گوناگونی به ما معرفی کند؛ «کتاب داستان» بر مصادیق متعدد منطبق است (مفهوم کلی).

۴ صفحه ۲۱ فعالیت

مفاهیم جزئی و کلی را مشخص کنید:

خداوند (.....) الله (.....) حضرت علی (ع) (.....) مولود کعبه (.....) درخت (.....) درخت سرو (.....)

کتاب (.....) این کتاب (.....) پسر (.....) آن پسر (.....) پسر احمد (.....) مریخ (.....)

مشهد (به معنای محل شهادت) (.....) مشهد (نام شهری در استان خراسان رضوی) (.....)

به‌جز اسامی خاص و مفاهیمی که با صفات اشارهٔ «این» و «آن» مشخص شده‌اند، تمامی مفاهیم ..... هستند.

ردیف اول

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

مفهوم	جزئی یا کلی
خداوند	جزئی (اسم خاص)
الله	جزئی (اسم خاص)
حضرت علی (ع)	جزئی (اسم خاص)
مولود کعبه	جزئی (فقط یک نفر مصداق دارد)
درخت	کلی
درخت سرو	کلی

ردیف دوم

مفهوم	جزئی یا کلی
کتاب	کلی
این کتاب	جزئی (با صفت اشاره)
پسر	کلی
آن پسر	جزئی (با صفت اشاره)
پسر احمد	کلی (احمد ممکن است چند پسر داشته باشد)
مریخ	جزئی (اسم خاص)

ردیف سوم

مفهوم	جزئی یا کلی
مشهد (محل شهادت)	کلی (هر جای شهادت را می‌توان مشهد نامید)
مشهد (نام شهر)	جزئی

جای خالی: **کلی**

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

۵ صفحه ۲۱ **فعالیت**

میان مصادیق ایرانی و آسیایی چه رابطه‌ای وجود دارد؟ .....

آیا همهٔ ایرانی‌ها آسیایی هستند؟ آیا همهٔ آسیایی‌ها در ایران زندگی می‌کنند؟ .....

میان مصادیق اسب و پرنده چه رابطه‌ای وجود دارد؟ .....

میان مصادیق سنگ و سفید چه رابطه‌ای برقرار است؟ آیا همگی سنگ‌ها سفید هستند؟ آیا همگی اشیای سفید از جنس سنگ هستند؟ .....

میان ایرانی و آسیایی چه رابطه‌ای هست؟

عموم و خصوص مطلق؛ آسیایی عام‌تر و ایرانی خاص‌تر است.

آیا همهٔ ایرانی‌ها آسیایی‌اند؟ آیا همهٔ آسیایی‌ها در ایران زندگی می‌کنند؟

بله، هر ایرانی آسیایی است. خیر، بسیاری از آسیایی‌ها (مانند ژاپنی و هندی) در ایران زندگی نمی‌کنند.

اسب و پرنده

تباین؛ هیچ اسبی پرنده نیست و هیچ پرنده‌ای اسب نیست.

سنگ و سفید

عموم و خصوص من وجه. خیر، همهٔ سنگ‌ها سفید نیستند (مثلاً سنگ خارا)؛ خیر، همهٔ اشیای سفید سنگ نیستند (مثلاً پنبه). ولی برخی سنگ‌ها سفیدند (مانند مرمر سفید).

۶ صفحه ۲۲ **فعالیت**

اگر در بررسی رابطهٔ میان مصادیق دو مفهوم، هر یک از آنها را با دایره‌ای نشان دهیم، میان این دو دایره چند حالت قابل تصور است؟

چهار حالت (نسب اربع):

1. **تساوی:** دو دایره بر هم منطبق‌اند؛ مانند انسان و متفکر.
2. **تباین:** دو دایره هیچ بخش مشترکی ندارند؛ مانند انسان و سنگ.
3. **عموم و خصوص مطلق:** یک دایره درون دیگری است؛ مانند آسیایی و ایرانی.
4. **عموم و خصوص من وجه:** دو دایره یکدیگر را قطع می‌کنند؛ مانند سنگ و سفید.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

۷ صفحه ۲۳ فعالیت

نتیجهٔ اشتراک و اجتماع مجموعه‌های A و B را در هریک از چهار حالت فوق بنویسید.

اشتراک و اجتماع در چهار نسبت

نسبت	$A \cap B$	$A \cup B$
تساوی $(A = B)$	A (یا B)	A (یا B)
تباین $(A \cap B = \varnothing)$	تهی $(\varnothing)$	همهٔ اعضای A به‌اضافهٔ همهٔ اعضای B
عموم و خصوص مطلق $(A \subset B)$	A	B
عموم و خصوص من وجه $(A \cap B = C)$	C (اعضای مشترک)	همهٔ اعضای A و B (اعضای C فقط یک بار)

۸ صفحه ۲۴ فعالیت

با رسم شکل نسبت میان مصادیق دو مفهوم زیر را مشخص کنید:

آفریقایی ــ آسیایی .....

مسلمان ــ آسیایی .....

هندی ــ آسیایی .....

مثلث ــ شکل سه‌ضلعی .....

نسبت و شکل

دو مفهوم	نسبت	شکل
آفریقایی ــ آسیایی	تباین	دو دایرهٔ جدا از هم
مسلمان ــ آسیایی	عموم و خصوص من وجه	دو دایرهٔ متقاطع (برخی مسلمانان آسیایی‌اند و برخی نیستند، برخی آسیایی‌ها مسلمان‌اند و برخی نیستند)
هندی ــ آسیایی	عموم و خصوص مطلق	دایرهٔ کوچک «هندی» درون دایرهٔ بزرگ «آسیایی»
مثلث ــ شکل سه‌ضلعی	تساوی	دو دایرهٔ کاملاً منطبق

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۹ صفحه ۲۵ فعالیت

به سؤال زیر پاسخ دهید: ... اما آیا می‌توان روزی روغنی به بازار عرضه کرد که چرب نباشد؟

خیر. چرب بودن ویژگی اصلی (ذاتی) روغن است؛ روغنی که چرب نباشد دیگر روغن نیست. اما چربی کم یا زیاد در فراورده‌هایی مانند سس مایونز ویژگی غیراصلی (عرضی) است و می‌توان آن را تغییر داد.

۱۰ صفحه ۲۵ فعالیت

به نظر شما «پرواز کردن» ذاتی پرنده است یا عرضی آن؟ «تخم‌گذار بودن» چطور؟

«پرواز کردن» عرضی پرنده است؛ زیرا پرندگانی مانند شترمرغ، پنگوئن و کیوی پرواز نمی‌کنند و باز هم پرنده‌اند.

«تخم‌گذار بودن» در همهٔ پرندگان وجود دارد و به نظر می‌رسد از ویژگی‌های اصلی آنها باشد؛ ولی خود آن در میان پرندگان و برخی جانوران دیگر (خزندگان، ماهی‌ها) مشترک است. تشخیص قطعی ذاتی یا عرضی بودن با زیست‌شناس است، نه منطق‌دان.

۱۱ صفحه ۲۶ فعالیت

مس، آهن، قلع، سرب و روی از چه جنسی هستند؟ .....

همگی از جنس «فلز» هستند (جنس: ویژگی ذاتی مشترک میان چند شیء مختلف).

۱۲ صفحه ۲۶ فعالیت

چه ویژگی ذاتی‌ای شکل مثلث را از سایر اشکال متمایز می‌کند؟ .....

داشتن سه ضلع (سه‌ضلعی بودن)؛ این ویژگی «فصل» مثلث است و آن را از مربع، دایره و ... جدا می‌کند.

۱۳ صفحه ۲۶ فعالیت

انواع مختلف حیوان را نام ببرید: .....

انسان، اسب، گاو، ماهی، پرنده، شیر، گوسفند و ...

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۴ صفحه ۲۶ فعالیت

چه ویژگی عرضی‌ای تنها مخصوص انسان است؟ .....

مثلاً خندیدن، نوشتن، خیاطی کردن یا صنعتگر بودن؛ این ویژگی‌ها عرض خاص انسان‌اند.

۱۵ صفحه ۲۶ فعالیت

چه ویژگی عرضی‌ای میان پلنگ و ببر مشترک است؟ .....

مثلاً چهارپا بودن، گوشت‌خوار بودن، خال یا خط داشتن بر بدن و چابک بودن؛ این ویژگی‌ها عرض عام‌اند (میان چند نوع مشترک‌اند).

۱۶ صفحه ۲۶ تمرین

۱ــ جزئی یا کلی بودن کلمات زیر را مشخص کنید:

عدد، میدان آزادی، جبرئیل، خیابان، خوشهٔ پروین، خلیج فارس، ابن‌سینا، این کلاس، نرگس (به معنای نوعی گل)، نرگس (به معنای اسم خاص)

جزئی یا کلی

کلمه	نوع	دلیل
عدد	کلی	بر اعداد بسیار منطبق است
میدان آزادی	جزئی	اسم خاص
جبرئیل	جزئی	اسم خاص
خیابان	کلی	بر خیابان‌های بسیار منطبق است
خوشهٔ پروین	جزئی	یک خوشهٔ مشخص ستاره‌ای
خلیج فارس	جزئی	اسم خاص
ابن‌سینا	جزئی	اسم خاص
این کلاس	جزئی	همراه با صفت اشاره
نرگس (نوعی گل)	کلی	بر گل‌های بسیار منطبق است
نرگس (اسم خاص)	جزئی	نام یک فرد مشخص

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۱۷ صفحه ۲۶ تمرین

۲ــ در جملات زیر، جزئی یا کلی بودن کلمات مشخص‌شده را معین کنید:

الف) حافظ، حافظ قرآن بود.

ب) خطر سقوط بهمن، در بهمن زیاد است.

ج) نجف اشرف و مرقد امامزادگان از زیارتگاه‌های اسلامی هستند.

الف) حافظ، حافظ قرآن بود.

«حافظ» (اول): جزئی، نام شاعر مشخص. «حافظ» (در «حافظ قرآن»): کلی، به معنای هر کس که قرآن را از بر دارد.

ب) خطر سقوط بهمن، در بهمن زیاد است.

«بهمن» (اول): کلی، به معنای توده‌ای از برف که فرو می‌ریزد و بر بسیار موارد منطبق است. «بهمن» (دوم): جزئی، نام ماه یازدهم سال.

ج) نجف اشرف و مرقد امامزادگان از زیارتگاه‌های اسلامی هستند.

«نجف اشرف»: جزئی (اسم خاص یک شهر). «مرقد امامزادگان» (امامزادگان): کلی، بر امامزادگان و مرقدهای فراوان منطبق است.

۱۸ صفحه ۲۶ تمرین

۳ــ با رسم شکل، مشخص کنید میان دو مفهوم کلی زیر چه نسبتی از میان نسبت‌های چهارگانه برقرار است:

شاعر ــ دانش‌آموز، مثلث ــ دایره، مثلث ــ شکل، عدد قابل تقسیم بر دو ــ زوج، مثلث ــ مثلث متساوی‌الاضلاع، پرنده ــ سیاه، شعر ــ غزل، موازی ــ متقاطع

توشه ای برای موفقیت

نسبت‌ها

دو مفهوم	نسبت	شکل
شاعر ــ دانش‌آموز	عموم و خصوص من وجه	دو دایرهٔ متقاطع (دانش‌آموزی که شعر می‌گوید)
مثلث ــ دایره	تباین	دو دایرهٔ جدا
مثلث ــ شکل	عموم و خصوص مطلق	دایرهٔ «مثلث» درون دایرهٔ «شکل»
عدد قابل تقسیم بر دو ــ زوج	تساوی	دو دایرهٔ منطبق
مثلث ــ مثلث متساوی‌الاضلاع	عموم و خصوص مطلق	دایرهٔ «متساوی‌الاضلاع» درون دایرهٔ «مثلث»
پرنده ــ سیاه	عموم و خصوص من وجه	دو دایرهٔ متقاطع (کلاغ سیاه است؛ کبوتر سفید است؛ قیر سیاه است ولی پرنده نیست)
شعر ــ غزل	عموم و خصوص مطلق	دایرهٔ «غزل» درون دایرهٔ «شعر»
موازی ــ متقاطع	تباین	دو دایرهٔ جدا

۱۹ صفحه ۲۶ تمرین

۴ــ با در نظر گرفتن نسبت‌های چهارگانه میان مفاهیم زیر، آنها را طبقه‌بندی کنید:

الف) انسان، اسب، گیاه، مرد، زن، پیرمرد، حیوان، پسربچه، پیرزن، موجودات زنده

ب) خراسانی، آسیایی، انسان، تهرانی، کربلایی، اهوازی، آفریقایی، عراقی، مشهدی، ایرانی، خوزستانی

توشه ای برای موفقیت

الف)

- موجودات زنده
- — گیاه
- — حیوان
- —— اسب
- —— انسان
- ——— مرد: پیرمرد، پسربچه
- ——— زن: پیرزن

هر طبقه نسبت به طبقهٔ بالاتر عموم و خصوص مطلق دارد (مثلاً مرد ⊂ انسان ⊂ حیوان ⊂ موجودات زنده) و اقسام هم‌سطح با هم تباین دارند (گیاه و حیوان؛ اسب و انسان؛ مرد و زن؛ پیرمرد و پسربچه).

ب)

- انسان
- — آفریقایی
- — آسیایی
- —— عراقی: کربلایی
- —— ایرانی
- ——— خراسانی: مشهدی
- ——— خوزستانی: اهوازی
- ——— تهرانی

هر طبقه زیرمجموعهٔ مطلق طبقهٔ بالاتر است و اقسام هم‌سطح (آفریقایی و آسیایی؛ عراقی و ایرانی؛ خراسانی، خوزستانی و تهرانی) با هم تباین دارند.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir